

Nom del castell: castell de la baronia de Sant Oïsmè
Data de construcció: segle XI
Municipi: Camarasa
Comarca: Noguera
Altitud: 401 m
Coordenades: E 321567.25, N 4652025.75 (ED50 UTM 31N) Longitud: 0° 50' 40.04"
Latitud: 41° 59' 53.46" (ETRS89 Geodèsiques)
Com arribar-hi: llogarret que pren el nom de la Baronia de Sant Oïsmè, situat prop del Km. 64 de la carretera C-13, que va de Camarasa a Tremp, i prop del congost de Terradets pel seu cantó sud.

Castell de Sant Oïsmè

El topònim deriva de santa Eufèmia, primitiva patrona del lloc. En tenim les primeres notícies l'any 1095, quan Ermengol, nét de Guillem I de Meià, va confirmar les esglésies que integraven la dotació del monestir de Santa Maria de Meià, que havien estat donades pel seu avi abans del 1040. Inicialment, al lloc hi havia l'església de Santa Eufèmia, que era la parroquial, i la de Sant Bartomeu, que era la capella del castell. Quan

Santa Eufèmia va perdre la parroquialitat, aquesta categoria va passar a Sant Bartomeu, que també la perdria al s. XVII.

En un document del 1099 s'esmenta el castell de Santa Eufèmia, que potser devia formar part del patrimoni de la família Meià. L'any 1193, però, ja no era domini de la branca principal d'aquesta família ni apareix entre els béns dels Cervera-Meià. Fins al 1379 no es tornen a tenir referències del lloc, en un document del rei Pere III on consta el castell de Sant Oïsmè, situat a la baronia de Meià, tot i que aquest castell no va seguir les vicissituds de la resta de castells de la conca de Meià.

Les restes del castell

La fortalesa d'època romànica s'ha datat al s. XI. Constava d'una torre circular, l'element més destacat, i un recinte rectangular adossat al costat sud-est, del qual només s'aprecia la planta damunt la roca. La resta de murs sobre el penyal semblen correspondre a construccions dels darrers segles medievals.

Castell i església de la Baronia de Sant Oïsmè. Fotografia de Jordi Gironès

Torre de l'homenatge del castell. Foto de Jordi Gironès.

La torre té una alçada exterior de 14 m, un diàmetre intern de 2,7 m i un gruix de mur d'1,5 m. Una escala metàl·lica ens permet accedir a la part superior.

Originàriament no hi havia cap cúpula que separés els diferents nivells de la torre, però sí que hi devia haver diversos trespols de fusta. Des de l'interior, a uns 4 m del terra trobem una porta, restaurada, d'arc de mig punt adovellat i orientada vers el sud. A uns 8 m hi ha una altra porteta, que mira al sud-oest, també d'arc de mig punt adovellat, que potser servia per a accedir a una plataforma o galeria de fusta exterior. Al costat nord hi ha dues espitlleres, acabades, a la part superior, en una graonada. L'aparell s'ha fet amb carreus rectangulars de mida mitjana, no gaire treballats, ben arrengrats en filades.

L'església de Sant Bartomeu de la Baronia de Sant Oïme

L'edifici (s. XI) s'inscriu en les formes constructives i tipològiques de l'arquitectura llombarda. Consta d'una sola nau amb una capçalera trevolada a llevant amb tres absis semicirculars que no guarden una simetria exacta. L'absidiola nord queda tallada al biaix per un mur que sembla fruit d'una refecció. A cada absis s'obre una finestra de doble

esqueixada, i al mur de ponent hi ha una finestra cruciforme.

La nau té una volta de canó semicircular, reforçada per dos arcs torals que arrenquen de pilastres rectangulars adossades als murs. A les parets laterals s'obren dos arcs formers que també recolzen a les pilastres, les quals adopten una forma de semicreu. A la capçalera observem la irregularitat interior dels absis, semicircular el central, quadrangular l'absidiola sud i tallada al biaix la nord. Aquesta darrera s'obre a la nau mitjançant un estret arc triomfal mentre que els altres dos absis ho fan directament. La nau s'allarga per tot l'àmbit presbiteral fins a l'absis central sense interrupció, llevat d'un estret relleu que defineix un tímid arc presbiteral. En aquest punt, coincidint amb els brancals de l'arc presbiteral, s'observa una clara discontinuïtat al parament, que va acompanyada d'un cert canvi d'aparell. Això fa pensar que l'obra es va construir en dues fases no gaire allunyades en el temps, i la primera correspondria a la capçalera.

La porta, d'arc de mig punt, s'obre al mur nord. Al punt d'unió entre la nau i la capçalera es dreça un campanaret quadrangular, amb una finestra geminada a cada façana; correspon a una reforma del s. XII. La coberta de l'edifici, de llosa, és curiosa en els absis, ja que els cobreix una sola teulada, sense solució de continuïtat amb la coberta de la nau.

Nota: extret del volum *la Noguera* de la Catalunya Romànica d'Editorial Pòrtic, octubre de 2001

Jordi Gironès Vilardebò
maig de 2009

Absis de l'església. Fotografia de Jordi Gironès.